

Landmeten: hekkenwerk!

Verder:
Wedstrijd zandkastelen
9 tips voor zwemmen in zee
Japanse duizendknoop

Postbus 1000 • 4330 ZW Middelburg

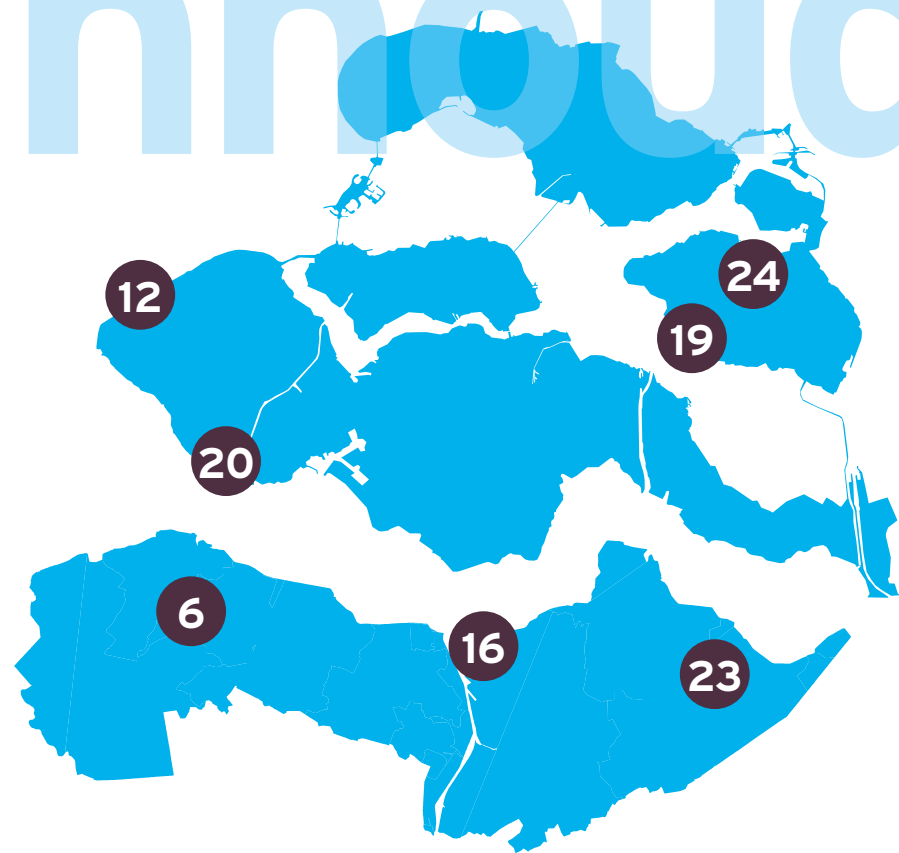
Terwijl de een ligt te zonnebaden op de stretcher, loopt de ander de longen uit zijn lijf. Strandplezier is voor iedereen verschillend. Ook voor mij als kind. Hoogtepunt vond ik het zwemmen in de zee met windkracht 7. Manshoge golven waar je zo lekker in kon duiken. Dieptepunt was bij oostenwind de aanwezigheid van kwallen. Van onbezorgd spelen in het water was dan geen sprake meer. Je had alle zintuigen nodig om die slijmballen te ontwijken. Met als ergste reus der kwallen: de boterkwal. Stel je toch voor. Je neemt een duik in de golven en komt boven; net onder zo'n monster. Dan heb je echt boter(kwal) op je hoofd.

Rudy Visser is waterschapsfotograaf.

Eersterangs bij de kustmarathon op het strand van Zoutelande.

inhoud

- 6 Hergebruik puin
- 12 Zwemmen in zee
- 16 Achter de schermen bij Dethon
- 19 Werk aan oevers
- 20 Battle of the Beach
- 23 Bijzonder gevonden: luchtwachtoren
- 24 Bestrijding Japanse duizendknoop

Op de cover:
Paul van 't Westeinde, pagina 8

Cartografie

Kaartenmakers waren er al in de VOC-tijd. Cornelis Goliath was een bekende. Hoe verschillend is het vak van landmeter en cartograaf anno 2019?

Dethon zet voor het waterschap multiflexmeters in elkaar. Maar wat doet dit bedrijf nog meer? Ze blijken van alle markten thuis te zijn, zelfs de internationale...

9 tips voor zwemmen in zee.

Een wedstrijd zandkastelen bouwen, de Battle of the Beach.

Bestrijding van de Japanse duizendknoop.

colofon

Scheldestromen is het tijdschrift van waterschap Scheldestromen. Iedereen die interesse heeft, kan een gratis abonnement aanvragen. Het blad verschijnt vier keer per jaar. Het volgende nummer verschijnt begin oktober.

Redactie: Joséphine van Belzen (JvB), Linda van Dijke (hoofd- en eindredacteur, LvD), Bas Dingenouts (BD), Janneke la Gasse (JIG), Arjan Goossen (AG), Piet-Hein Nelissen (PN) Chantal de Putter

(CdP), Danielle Steijn (DS) en Rudy Visser.

Overige tekstbijdragen: Sandra Minneboo en Willem ten Klooster.

Beeld: Zeeuws Archief (p. 10), Margo Nije (p. 13), Brouws museum (p. 14) en Rudy Visser.

Opmaak: Life Design, Zierikzee.

Druk: Zalsman, Zwolle.
Oplage: 20.000

Reacties, vragen of suggesties?
Ons redactieadres: Team Communicatie
Antwoordnummer 700,
4330 WB Middelburg
(geen postzegel nodig)
communicatie@scheldestromen.nl,
088-2461000
(lokaal tarief).

www.scheldestromen.nl/tijdschrift

facebook.com/scheldestromen

twitter.com/waterschap

instagram.com/waterschap_scheldestromen/

linkedin.com/company/waterschap-scheldestromen

Waterschap Scheldestromen

verder

- 6 Nieuwsberichten
- 11 Post
- 14 Buiten
- 19 In de steigers
- 23 Bijzonder gevonden

nieuws

Extra zuurstof voor zuivering Terneuzen

Grote schoonmaak op de zuivering in Terneuzen! De twee beluchtingstanks worden vernieuwd. Dat is in het zuiveringsproces de plek waar zuurstof aan rioolwater wordt toegevoegd. Projectleider Gerard de Smet: “Het is een spannende klus want wat komt er tevoorschijn als je deze grote tanks leeghaalt na dertig jaar dienst?” De eerste tank van 48 bij 24 meter wordt normaal gesproken gevuld met zo’n 175 vrachtwagens rioolwater. “Zuurstof is voedsel voor de bacteriën waardoor die nog beter hun werk kunnen doen. Door het vernieuwen van het beluchtingssysteem, hebben we een derde minder energie nodig om het rioolwater nóg beter schoon te maken.” (JIG)

Een nieuwe fase voor Hansweert

Begin mei stelde het waterschapsbestuur het voorkeursalternatief voor de dijkversterking in Hansweert vast. Dit is hoe de dijk er na de versterking hoogstwaarschijnlijk uit komt te zien. De vaststelling is een mijlpaal. Nu breekt een nieuwe fase aan: de planfase. Hierin werken we het voorkeursalternatief verder uit. Dat doen we in nauw overleg met de omgeving en de belanghebbenden. We kijken hoe de dijk het beste in het landschap ingepast kan worden. We hebben het 5,2 kilometer lange tracé opgedeeld in 5 stukken. Voor elk deel is een voorkeursalternatief vastgesteld. Nieuwsgierig? Kijk dan op www.scheldestromen.nl/hansweert (AG)

Opnieuw een overvol dorspuihuis, mensen zaten zelfs op het biljart...

Hergebruik van puin

Bij de ombouw van onze rioolwaterzuivering Oostburg werden overbodige onderdelen gesloopt, zoals het ontvangstwerk, het slibretourgemaal en de droogbedden. Ook werd het terrein gesaneerd. Projectleider Sandro Eversdijk: “Dat leverde een gigantische hoop puin op, zo’n 4000 ton aan steen. Afvoeren kost geld. Daarom is besloten om het puin te hergebruiken. Daarvoor moesten we het puin eerst kleiner maken met een puinvergruizer. Een soort koffiemolen die het vermaalt tot stukken van zo’n 38 mm. Een magneetband trekt het staal eruit. Onze afdeling Wegen gebruikt dit puin voor het aanvullen van bermen en de aanleg van wegen en fietspaden in Zeeuws-Vlaanderen. Een mooi voorbeeld van circulaire economie.” (JvB)

Vergroening op het schoolplein

Het klimaat verandert. We zien steeds vaker extreem weer, zoals hevige regenbuien. Een goede waterafvoer is dan erg belangrijk. Dit is alleen mogelijk als er voldoende groen aanwezig is. Basisschool De Kamperschool in Kamperland is zich bewust van het belang hiervan. Zij hebben een plan gemaakt voor een duurzaam en groen schoolplein. Directeur Martijn van den Aarssen: “Op dit moment is het plein aan de voorkant van de school een betonvlakte. Tijdens hevige regenbuien zien we hier enorme plassen ontstaan.” De school is hard aan het sparen om dit plan te kunnen uitvoeren. Door het houden van een wintermarkt en het zoeken naar sponsors, waaronder het waterschap, is er al een flink bedrag bij elkaar gespaard. “In de tussentijd hebben we al genoeg verzameld om echt het verschil te gaan maken!” Zeker een kwart van de tegels wordt vervangen door groen en er komt een apart gedeelte voor het geven van buitenlessen. Eind dit schooljaar wordt er een start gemaakt. Het doel: een uitdagende en watervriendelijke plaats om te spelen en te leren. Een mooi voorbeeld van een stukje vergroening, dat zien wij als waterschap natuurlijk graag! (NdW)

“Tegel eruit, groen erin”

Een oever voor een oever?

Ja, in de Otheense kreek deden we dit om twee redenen: een sterke oever én kansen voor het kleine onderwaterleven. Op de westoever van de Otheense Kreek begon het fietspad af te kalven. De gemeente Terneuzen zei tegen het waterschap: jouw water spoelt ons fietspad weg! Herstel de oever alsjeblieft. Het waterschap maakte langgerekte schiereilandjes vóór de oever. Versterkt met stortsteen, om de hardste golfslag op te vangen. Loopsteigertjes ertussen voor de toegankelijkheid. En zo ontstond een tussenstrook met water. Daar golft het niet als het waait, en het warmt snel op in het voorjaar. Goed voor vissenbroed. Als ze groot en robuust zijn geworden zwemmen de vissen zó de kreek in. De binnenste oever maakten we wat flauwer: ruimte voor planten en voor beestjes die daar graag tussen leven. Op het nieuwe schiereiland wordt gespeeld en gewandeld. De gemeente maakte intussen het fietspad weer heel en strak. Dit is het geworden. Kan het mooier? (PN)

Meet-weetje

Het geografisch middelpunt ligt in de Onze Lieve Vrouwetoren in Amersfoort. Van daaruit was Nederland opgedeeld in vier kwadranten. Omdat er veel fouten werden gemaakt met negatieve en positieve coördinaten is het geografisch middelpunt verplaatst naar een regio boven Parijs. Daardoor valt Nederland nu geheel in het positieve (++) kwadrant.

Maak kennis met Cornelis Goliath die als 17-jarige aan boord gaat van een schip van de West-Indische Compagnie. Het is dan 1634 en Nederland probeert delen van Brazilië te veroveren. Goliath was niet zomaar een scheepsjongen, hij was een talentvol kartograaf. Hij maakte er zijn eerste overzichtstekening van de kust bij Cabedelo, compleet met forten, kwartieren en magazijnen. "Ongekend gedetailleerd en perfect op schaal", vertelt Ilya Mostert van het Zeeuws Archief. Hij verdiepte zich in het leven van deze - later - beroemde kaartenmaker.

Cartograaf Erik Diemer (46) is onder de indruk. "Vroeger waren ze niet zo goed in het schatten van afstanden, maar wel in het berekenen van hoeken. Het is ongeloofelijk knap dat je zonder blik van bovenaf zoiets kunt maken." Erik werkt als cartograaf bij het waterschap. Hij maakt ook kaarten, alleen zien die er totaal anders uit. Niet mooi op papier, maar functioneel en digitaal. "Dat heeft te maken met het doel. Wij werken op digitale kaarten de situatie bij zoals het werkelijk is. Als we een fietspad aanleggen of een sloot verbreden, verandert de omgeving. Dat moeten we bijwerken. Alle gegevens moeten kloppen omdat we ermee rekenen en analyseren. We maken er voorspellingen mee om te kunnen inschatten waar bijvoorbeeld wateroverlast kan optreden of hoe breed een sloot moet zijn."

Goliath had in die tijd andere doelen en zorgen. Hij is meerdere keren gevangen genomen of gekaapt. Zelfs vanuit zijn gevangenschap presteerde hij het om de plaats Algiers in kaart te brengen en hiervan te rapporteren aan Johan Maurits, gouverneur van Nederland-Brazilië. Hij wordt uiteindelijk vrijgelaten en is in 1643 terug in Nederland waar hij trouwt met de Zeeuwse Margareta Droochbroots. Goliath wordt niet veel later kapitein van het schip de Oranjeboom en vertrekt opnieuw naar Brazilië. Na zijn avonturen vestigt hij zich met zijn gezin in Oostkapelle. Hij krijgt diverse belangrijke functies, zoals secretaris van Oostkapelle en baljuw van Domburg. Een druk man - die tussendoor nog even een plattegrond van Domburg maakt - en in 1655 in dienst treedt bij de Polder Walcheren, het waterschap. Hij werd er 'hevenaar', noem het de voorloper van de landmeter. Hij bracht het grondgebied van Walcheren in kaart. Hij liep van perceel naar perceel en noteerde

De kunst van het landmeten en kaarten maken is al eeuwenoud. Waar het in de 17^e eeuw belangrijk was om te weten waar vaarroutes lagen, zijn gegevens over land en water vandaag de dag nog steeds van cruciaal belang voor het waterschapswerk.

door Linda van Dijke

Landmeten met gevaar voor eigen LEVEN?

Naast: De beroemde Goliath-kaart van de binnenstad van Middelburg.

Linksonder: Erik werkt met 3D-bril op de kaarten bij.

Rechtsonder: Paul komt overal.

perceelgroottes en eigenaren, aan de hand waarvan de belasting werd geheven.

Landmeter Paul van 't Westeinde (51) kijkt bijna jaloers: "Wauw, die man had een prachtige job, die deed alles zelf! En hij was eigenlijk voorloper van ons huidige GIS (Geografisch Informatie Systeem). Daarin koppelen we nu ook geografische percelen aan eigenaren." Net als Goliath loopt landmeter Paul ook door het gebied. "Mijn gps-stok gebruik ik het meest. Die maakt rechtstreeks contact met de satelliet. Zo win ik gegevens in over waar de sloot begint, op welke hoogte een duiker ligt of waar de bomenrij begint." Met de gegevens die Paul buiten inwint, gaan Erik en andere collega's verder.

Goliath komt ondertussen in zwaar weer. Onderzoeker Ilja Mostert: "In die periode waren er sowieso veel problemen met grootgrondbezitters in Walcheren. Die wilden meer zeggenschap in het polderbestuur en er waren zelfs vechtpartijen." Als Goliath op 28 september 1656 te paard van Middelburg naar Oostkapelle rijdt, wordt hij aangevallen door twee mannen. Goliath pakt zijn rapier (soort zwaard) en steekt een van de twee dood. Hij wordt uit zijn ambt en uit de kerk gezet en vlucht naar Middelburg in afwachting van zijn vonnis. In Middelburg maakt hij een - nu

zeer beroemde - kaart van de binnenstad. Mostert: "In een half jaar maakt hij deze perfect gedetailleerde kaart. Zonder steekpartij, zou die er niet geweest zijn." Zijn vonnis wordt uitgesteld en hij moet Walcheren verlaten. Hij vertrekt opnieuw naar het westen. Hij sticht er een kolonie om aan de grote vraag naar suiker te voldoen. Uiteindelijk wordt Goliath vrijgesproken omdat hij handelde uit noodweer. Of hij die uitspraak zelf nog heeft meegekregen is maar de vraag. Er kwam bericht van Indianen dat hij was overleden. Hij werd maar 43 jaar.

Paul kijkt inmiddels wat minder jaloers naar zijn 'voorganger'. "Ik heb enorm veel vrijheid in mijn werk, kan zelf bepalen of ik om 6.00 of

7.00 uur wil beginnen en kan mijn eigen werk indelen." De uitvoering van zijn werk is ook aanzienlijk minder gevaarlijk, maar niet minder belangrijk. Nauwkeurig werken is een eigenschap die beide heren behoeft voor grote fouten. Paul: "Als ik iets verkeerd inmeet, wordt er een weg verkeerd aangelegd of rekenen we met verkeerde gegevens." Als Goliath een fout maakte, liep er een schip vast of nog erger: kwamen ze in handen van de vijand terecht...

Met dank aan Ilja Mostert. De tentoonstelling 'De negen levens van Cornelis Goliath' is nog tot 5 oktober 2019 gratis te bezoeken in het Zeeuws Archief. ■

inzendingen welkom:
communicatie@scheldestromen.nl
redactie: Joséphine van Belzen

post!

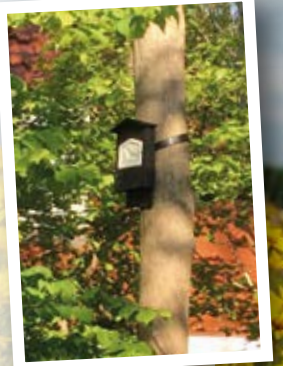
Ook een gastles op school?

Wat wij kunnen bieden: een leuke en leerzame gastles in de klas, geschikt voor groep 7 en 8 van de basisschool en voor de onderbouw van de middelbare school. De les duurt 1,5 uur en is interactief. Ook kan de klas op excursie naar een rioolwaterzuivering van het waterschap. Nieuw in ons aanbod voor de onderbouw van middelbare scholen is de democratiegame. Meer informatie? www.scheldestromen.nl/educatie

Kastjes

Ik heb een vraag over de kastjes die in de bomen hangen bij het nieuwe, verbrede fietspad bij Dishoek. Waarvoor dienen die? Lia Sterkenburg, Koudekerke

Dit zijn vleermuiskasten. De zieke bomen langs het fietspad, vooral essen, boden een slaapgelegenheid in voorjaar, zomer en najaar. De vleermuizen slapen overdag in gaten en scheuren in bomen. Na het rooien van die bomen hebben we gezorgd voor vervangende slaappleatsen. Schijnt prima te werken.

'Dan, waar beschermd door
dijk en duin,
ons toelacht veld en bosch en tuin'
Derde en vierde zin uit het Zeeuws volkslied

Nieuw dagelijks bestuur

Sinds 6 juni vormen Luc Mangnus (Ongebouwd ZLTO), Gert van Kralingen (SGP), Marien Weststrate (PvZ), Denis Steijaert (CDA) en Philipp Keller (Bedrijven VNO/NCW) ons nieuw dagelijks bestuur. Zij bouwen nu aan een breed gedragen waterschapsakkoord. Uitgangspunten hiervoor zijn: kerntaken voorop, een ambitieuze en innovatieve aanpak en een realistische en bedrijfsmatige insteek. In onze uitgave van september vertellen zij hier meer over.

Uitslag prijsvraag peilboot

Er deden maar liefst 307 mensen mee met de prijsvraag om een naam te bedenken voor de nieuwe peilboot. De naam is 'Scheldestroom' geworden. De vier inzenders van deze naam krijgen een presentje en mogen meevaren als de boot klaar is.

Wij wensen
u een fijne
zomer toe.

Zwemmen in zee is heel anders dan in het zwembad. Door stroming en wind kun je in gevaar komen. Bovendien ligt langs sommige stranden de vaargeul dichtbij. Elk jaar redt de reddingsbrigade drenkelingen uit zee en verdrinken er nog mensen. Zweminstructrice Mascha School van Bewegingsplein Westduin geeft tips!

door Joséphine van Belzen

Mascha School, zweminstructrice bij C in Zee, was vroeger strandwacht in Vlissingen.

Bewegingsplein Westduin organiseert in de zomervakantie voor kinderen met zwemdiploma's A en B, de cursus 'C in zee': met 6 weken lang praktijk- en theorielessen. De kinderen leren goed te zwemmen in open water, omgaan met weersomstandigheden, scheepvaart, stroming en troebel water.

Zwemmen in Zee in 9 tips

1. Verken het strand

Elk strand is anders. Smal, breed, scheepvaart wel of niet dichtbij, zijn er paalhoofden, geulen, stenen op het strand, is er strandwacht, wat is de naam van de duinovergang enzovoorts. Is het opkomend of afgaand water? Wel zo handig om te weten of je handdoek nat kan worden. Maar vooral belangrijk om te weten welke kant de getijstroom gaat. Dit kun je ook vragen aan de strandwacht.

2. Kijk naar de vlag

Waar strandbewaking aanwezig is, hangen vlaggen. Wat betekenen ze ook alweer?

Rood-gele vlag: strandwachters houden toezicht. Watersport is hier verboden.

Gele vlag: het is gevaarlijk om te baden of te zwemmen. Drijvende voorwerpen zijn verboden.

Rode vlag: het is verboden te baden of te zwemmen.

Oranje windzak: zwemmen mag, maar drijvende voorwerpen zijn verboden want er is risico op afdrijven.

Vraagtekenvlag: Er is een kind gevonden en de strandwacht zoekt de ouders.

3. Ga niet te diep

Ga liever niet dieper dan je navel de zee in. Dieper is gevaarlijker. En zwem niet buiten de paalhoofden, want daar is de stroming veel sterker. Stel dat je kramp krijgt, of misselijk wordt van een slok water dan moet je zo weer bij de kant kunnen zijn en kunnen staan.

4. Laat weten dat je gaat zwemmen

Zeker als je van plan bent echt een stuk te gaan zwemmen. Zorg dan ook dat je zichtbaar bent. Een hoofd van een zwemmer is namelijk slecht te zien in het donkere of glimmende water.

5. Niet bij de paalhoofden

Blijf 20 meter van de paalhoofden vandaan, zeker bij een sterke stroming. Op de palen zitten scherpe pokken waar je je aan kunt verwonden. En hoe leuk het ook lijkt, het is niet veilig om over de palen te lopen. Vaak zijn ze glad door het zeewier.

6. Zwem met de stroom mee

Vaak is de stroming zo sterk dat als je er tegenin zwemt je wel mee wordt maar toch achteruit gaat. Probeer dan niet tegen de stroom in

te zwemmen. Beter zwem je met de stroom mee schuin naar het strand, en loop over het strand terug. In Zeeland is de stroom veel sterker door de mondingen van de Ooster- en Westerschelde en de nauwe doorgang richting Het Kanaal. Ben je in nood: zwaai met twee armen boven je hoofd en doe dit nooit voor de lol!

7. Raak niet in paniek van een kwal

Een kwalensteek is niet gevaarlijk, het voelt branderig, zoals bij een brandnetel. Het gaat na 10 minuten vanzelf over.

8. Hou kinderen in de gaten

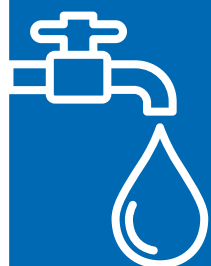
Even een dutje doen op het strand? Beter niet. Een kind is snel kwijt in de zomerse drukte. Of kan verbranden door de zon. Of onderkoeld raken door het lange spelen in het koude water. Spreek van tevoren een duidelijk herkenningspunt af. Kind toch even uit het oog verloren? Een kind loopt meestal met de zon in de rug weg.

9. Let op bij zeeschepen

Als een groot zeeschip passeert, wordt eerst het water weg 'gezogen'. Het water komt daarna met volle kracht terug! Erg gevaarlijk voor kleine kinderen, die meelopen met het wegtrekkende water.

www.veiligstrand.nl ■

door Sandra Minneboo

Waterbesparingstip 1

Als iedereen in Nederland 1 minuut korter doucht, besparen we jaarlijks 28 miljard liter water en 126 m³ gas.

Wat zullen we morgen eens gaan doen?

- www.proefenbeleezeeland.nl
Een ontmoetingsplek van streekproducten
- www.zeeuwze.nl
Actualiteiten, weekentips, eten en drinken
- www.productenvandeboer.com
Waar in Zeeland kunt u kopen bij de boer?

Demonstratie glasblazen Breskens

Altijd al eens willen zien hoe glas geblazen wordt? Elke donderdag (tot 1 september) kunt u om 11 uur in de Art & Glass Studio in Breskens met eigen ogen aanschouwen hoe glas gevormd kan worden.
Dorpsstraat 10, Breskens.

Verrassend en boeiend: Portaal van Vlaanderen

Schepen die op vlak langs varen, de aanleg van een enorme zeesluis of zelf een zeereus veilig de sluisen binnenloodsen. Beleef het in het Portaal van Vlaanderen. Sinds 1 maart in een nieuwe locatie aan de Beneluxweg in Terneuzen. Neem een kijkje nemen achter de

schermen van het sluisencomplex van Terneuzen of maak een boeiende rondvaart over het kanaal. Ook is er maritieme rondrit met een treintje naar de Scheldeboulevard.
www.portaalvanvlaanderen.nl
0115-616268.

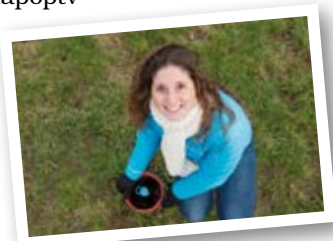
Oosterscheldekering in 1000 stukjes

Voor de echte puzzelfanaat is er nu een legpuzzel van de Oosterscheldekering. Hoe snel legt u de 1.000 stukjes op hun plek en maakt u de kering weer compleet? Voor € 13,50 kunt u de puzzel bestellen via
www.zeeuwse-producten.nl

Enquête over Weg van Water

Heeft u dit voorjaar de waterschaps-serie 'Weg van Water' op Omroep Zeeland tv gezien? We zijn benieuwd naar uw mening. Ga op internet naar
<https://surveymonkey.com/r/waterschapoptv>

Brouws museum toont Cats

Brouwershaven is de geboorteplaats van de beroemde staatsman en dichter Jacob Cats (1577-1660). Twee eeuwen lang was hij Neerlands meest gelezen literaire auteur. Het Brouws museum toont een video van het leven en het werk van Cats. Het Brouws Museum toont ook alle aspecten van de relatie die Brouwershaven met de zeevaart onderhield. Voor de prijs hoeft u het niet te laten: € 3,- per persoon. Open van maandag tot vrijdag van 13.00 tot 17.00 uur, in het weekend op afspraak.
Haven Zuidzijde 15, Brouwershaven, 0111-691342.

Koeien kieken

Op boerderijcamping Dorpszicht in Gapinge (Dorpsstraat 15) kunt u in juli en augustus elke donderdag vanaf 10.30 uur 'koeien kieken'. Een geweldige ervaring voor kinderen. Samen met de boerin gaan ze de wei in en ze mogen haar elke koeienvraag stellen die je maar kunt bedenken. Met een beetje geluk liggen de koeien te herkauwen en dan kan het zomaar zijn dat een makkelijke koe het toelaat dat je haar knuffelt en tegen haar aan kunt zitten. Ook kunnen kinderen een heuse nep-koe melken en na afloop wacht een echt melkdiploma!

75 jaar vrijheid: aftrap in Terneuzen

Op 31 augustus vindt de landelijke aftrap van de viering van 75 jaar vrijheid plaats in Terneuzen. 75 jaar na de Slag om de Schelde vieren we op de kades van Terneuzen de bevrijding van Zuid-Nederland. Belangrijke ingrediënten van de viering zijn een vlootparade en een Vrijheidsboulevard met zeecontainers.
www.75jaarvrijheidzeeland.nl

Waterbesparingstip 3

Vervang oude kranen en toiletstortbakken door waterbesparende varianten. Daarmee verbruikt u tot wel 30% minder water.

Schuilt er een Hollandse meester in u?

Het Zeeuwse licht inspireerde menig beroemd kunstschilder. In Domburg legden zij de basis voor prachtige schilderijen. Ook u kunt ontdekken of er in u een Hollandse meester schuilt. Deze zomer organiseert Het Zeeuwse licht masterclasses kunstschilderen op het strand van Domburg. Kunstschilder Adriaan van Bokhoven leert u in een- of driedaagse workshop het Zeeuwse licht te vangen in een schilderij.
www.hetzeeuwselicht.nl

Thoolse veiling: eenmaal andermaal...

Op het eiland Tholen kunt u in de zomermaanden streekproducten bij afslag kopen bij de enige Zeeuwse streekproductenveiling. Elke woensdag om 11.00 en 14.00 uur kunt u plaatsnemen in de authentieke bankjes van de veiling, de klok bedienen en zo een goede prijs af slaan voor de

Waterbesparingstip 2

Gebruik het water dat u hebt gebruikt om fruit en groenten te wassen, om de planten in en rondom het huis water te geven.

Fietsen door de Zwinstreek

Fiets in juli of augustus gezellig mee met een begeleide fietstocht door het groene landschap van West-Zeeuws-Vlaanderen. Onderweg vertelt een gids van Het Zeeuwse Landschap hoe dit landschap op de grens van België en Nederland gevormd is. De route is ongeveer 20 kilometer lang. De fietstochten zijn op 6, 13, 20 en 27 juli en op 3, 10, 17, 24 en 31 augustus en starten om 14.00 uur bij de slagbomen van de parkeerplaats van Toversluis, Nieuwstraat 83a, 4524 EG Sluis. Aanmelden is niet nodig en de kosten bedragen € 4.
www.hetzeeuwselandschap.nl

lekkerste streekproducten. Thoolse producenten en leveranciers zorgen iedere week voor verse en lekkere groenten waaronder aardappelen, aardbeien, kersen, appels en rood fruit. Ook zilde streekproducten zoals lamsoren en zeekraal komen aan bod.
Langeweg 11, Sint-Annaland.

achter de schermen

veel waterchappers nemen een kijkje
achter deuren waar normaal geen publiek
is toegestaan.

Van het ontwerpen van kasteeltuinen tot het maken van winkelinrichtingen, van snoep inpakken tot het monteren van elektronica. Bij Dethon in Zeeuws-Vlaanderen zijn ze van alle markten thuis. Zelfs in het buitenland kom je ze tegen.

door Chantal de Putter

Wij zoeken geschikt werk voor mensen, niet andersom

Dethon bestaat sinds 1955 en is het werkbedrijf van de drie Zeeuws-Vlaamse gemeenten Sluis, Terneuzen en Hulst. Dethon is in 2015 omgevormd van een sociale werkplaats naar een leer-/werkbedrijf. De medewerkers werken vaak buiten de muren van Dethon en zijn gedetacheerd bij andere bedrijven, maar Dethon voorziet ook op haar eigen werkplaatsen en dienstverlenende bedrijven mensen van werk.

Arbeidsmarkt

Dethon heeft zich door de jaren heen ontwikkeld als werkgever voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. De oorzaak van de afstand tot de arbeidsmarkt kan bijvoorbeeld een taalachterstand zijn, een arbeidshandicap, of een opleiding- en arbeidsverleden dat niet aansluit op de huidige arbeidsmarkt. Bij Dethon werken veel mensen in deeltijd en is er veel variatie in functies en contracten. Op dit moment werken er bijna 1.000 mensen en is het een van de grootste werkgevers van Zeeuws-Vlaanderen.

Werkveld

We zijn bij Dethon Terneuzen aan de Mr. F.J. Haarmanweg. De werkplaatsen met kantoor zijn gebouwd in 1978 en uitgebreid

in 1995. Op de locatie Terneuzen zijn de afdelingen elektronica en montageverpakkingen, in Oostburg de afdelingen meubel en montageverpakkingen en in Hulst de afdelingen metaal- en houtbewerking en montageverpakkingen. Maar Dethon beschikt over nog meer diensten zoals groenvoorziening, schoonmaak en postbezorging. Dethon Groen ontwerpt en onderhoudt tuinen in Nederland en België en de bezorgdienst levert post en pakketten in Midden- en Oost-Zeeuws-Vlaanderen. Bij de tuinbouwkassen bij Westdorpe heeft het bedrijf een opleidingscentrum voor de glastuinbouw. Hier leiden ze voornamelijk langdurig werklozen op om te werken in de kassen waar tomaten, paprika's en aubergines worden geteeld. De oppervlakte van de kassen bedraagt ongeveer 6.000 m².

Mexico

We krijgen een rondleiding door de verschillende werkplaatsen en starten bij de afdeling elektronica. Om de ruimtes te mogen betreden dragen we een speciale anti-statische jas. Door lopen ontstaat wrijving, statische elektriciteit, en op de afdeling werken ze met statisch gevoelige onderdelen. Door statische elektriciteit kan

*“We maken ook
cijferborden voor
Mexicaanse
tankstations”*

Dethon

Mensen met een arbeidsbeperking konden voorheen terecht bij sociale werkbedrijven. Door de komst van de Participatiewet in 2015 is dat veranderd. De nieuwe instroom wordt gestimuleerd om werk te vinden in het reguliere bedrijfsleven, bij de overheid en in het onderwijs. Mensen die voor 2015 al bij een sw-bedrijf werkten, blijven dat doen.

Het werk is zeer divers: van het monteren van printplaten, tot het testen van elektronica.

elektronica slechter werken of sneller stuk gaan. Op de afdeling maken ze de printplaten voor bijvoorbeeld de noodknoppen in vuilniswagens, de airco in pluimvee- en varkensstallen, straatverlichting maar ook voor maritieme zenders in luxe jachten. Voor sommige printplaten zijn 612 componenten nodig. De verlichting in de Coentunnel bij Amsterdam komt van Dethon. Zelfs wereldwijd leveren ze producten. De cijferborden voor tankstations in Mexico en de complete verlichting op het Taksimplein in Istanbul komt hier vandaan.

Zoethoudertjes

Voor het volgende werk kunnen we op de zoete geur afgaan. Op deze afdeling verpakken ze snoep. Dozen vol! Een heleboel snoepzakjes

zijn al ingepakt, op een ander pallet ligt een volgende opdracht snoepgoed te wachten van Italiano en Werther's Echte. Wist u dat de bekerhouders van Starbucks ook van Dethon komen? In een volgende werkruimte zijn ze bezig met het installeren van legplanken met roze verlichtingsbalken op stalen karren. Deze karren met verlichting worden speciaal gemaakt voor plantenkwekers. Door deze verlichting groeien planten beter en sneller.

Op de weegschaal

Bij de montageverpakkingen staan kartonnen dozen in allerlei soorten en maten. Een van de opdrachtgevers wil vakverdelingen in de dozen. Hiervoor zijn speciale kartonnen vakverdelingen gemaakt die de medewerkers in

de dozen plaatsen. In het laatste magazijn staan dozen vol met shampooflessen. Aan Dethon is gevraagd of het gewicht van de flessen wel klopt en dat wordt hier gecontroleerd.

Zeeuwse opdrachten welkom

De opdrachtgevers komen regelmatig bij Dethon langs om te kijken hoe het staat met hun producten. Het zijn voornamelijk landelijke opdrachtgevers maar Dethon werkt ook samen met Zeeuwse bedrijven en gemeenten en hopen dat dit nog meer wordt. Op die manier kan samen met het bedrijfsleven werkgelegenheid worden gecreëerd. Werkgelegenheid die anders wellicht naar het buitenland zou verdwijnen.

Dethon zoekt werk voor mensen en geen mensen voor een functie. ■

in de steigers

Nieuwe oevers Tholen

- Aannemingsbedrijf J. Thijssen
- In totaal 7 km betuining
- Winterpeil -2,30 meter
- Zomerpeil -2,10 meter
- Uitvoering: begin januari - half april 2019
- Kosten: +/- € 300.000,-

Vroeger werd ons land gekenmerkt door smalle slootjes met een steil talud. Tegenwoordig kiezen we voor brede sloten met vlakke oevers. "Dat heeft onder andere te maken met het veranderende klimaat", zegt Jos Noorthoek, kantonnier Waterbeheer.

door Willem ten Klooster

Niet steil maar flauw

"Het wordt steeds extremer"

De sloten bij Sint-Maartensdijk zijn belangrijk voor de toevoer van zoetwater in de zomer en voor de afvoer van water in de winter. "Daardoor krijgen de oevers veel meer te verduren", legt Jos uit. "Daarom is deze sloot 1,5 meter breder gemaakt. Zo maak je het talud flauwer, zijn de oevers steviger en is er meer waterberging mogelijk." Aan de landzijde van de sloot zijn Enkamatten aangelegd om erosie te voorkomen. Dit wordt gedaan met een kraan met gps zodat de matten

precies op juiste hoogte komen te liggen. Eerst wordt er gras ingezaaid, dat door de matten heen groeit. "Nu is het alleen nog wachten op regen", verzucht Jos.

Ook zijn er 7 dammen vernieuwd omdat de duikers van 600 millimeter vervangen zijn door duikers van 800 millimeter. "Deze grotere duikers zorgen voor een betere af- en toevoer van het water. Dit is nodig omdat we steeds meer met extremer weer te maken krijgen", legt Jos uit. Langs

de sloot is een onderhoudsstrook van 4 meter aangelegd zodat er makkelijker gemaaid kan worden, wat weer bijdraagt aan een betere doorstroming.

Naast deze locatie zijn er op diverse plekken op Tholen sloten verbreed. Deze kunnen weer 25 jaar mee, denkt Jos. "Maar ik hoop dat ze natuurlijk veel langer meegaan", besluit hij. ■

Om kinderen te laten ervaren dat we hier op een unieke plek wonen, organiseren we jaarlijks het evenement 'Battle of the Beach'. Voorafgaand krijgen leerlingen een uitdagende gastles over de kracht van het water.

door Danielle Steijn-Laing

Educatiemedewerker Diny de Putter trekt een lijn die de zeespiegel voorstelt. "Bijna de helft van ons land ligt onder deze lijn." We zijn bij de gastles die ze aan groep 6 van de Louise de Colignyschool uit Vlissingen geeft. Niet iedereen beseft dat dat heel uniek is. Ook niet dat we in Nederland continu na moeten denken over de sterkte van onze waterkeringen en de gevolgen van de klimaatverandering op de dijken en duinen. Voldoen ze nog, wat kan er beter en hoe zijn we ook in de toekomst beschermd tegen de kracht van het water? Hopelijk zijn er in deze klas kinderen die daar in de toekomst aan willen meewerken. We moeten onze kennis namelijk goed blijven waarborgen. De gastles en 'the Battle' zijn een begin.

Sinterklaasstorm

Diny begint de gastles over de dijkgraaf en de Sinterklaasstorm van 2013. "De dijkgraaf ervaarde die avond de enorme kracht van het water en de snelheid waarmee het water opkwam. Het water kwam namelijk bijna net zo hoog als in 1953. De dijkgraaf heeft de dijkwacht ingesteld. Toen hij bij de kazematten in Vlissingen liep, kwam het zeewater door de gang naar de haven. De kade overstroomde, maar het water kwam niet in het centrum. Het werd namelijk

tegengehouden door onze coupure daar."

Ze vertelt de kinderen over de inundatie in 1944, toen de Nolledijk met een bocht om een bomgat heen werd gelegd. Over de werkzaamheden aan de Zwakke Schakel Nolle-Westduin, over geotextiel, basalt en hydroblocks en over het poldergemaal. Diny vraagt de kinderen: "Wat kunnen jullie zelf doen om ons land te beschermen?" De kinderen zijn heel wijs: "Niet in de duinen lopen." Die kun je immers flink beschadigen. En ook over het water uit de lucht weten ze het wel: "Je tuin niet helemaal volleggen met tegels."

Helmgras

Diny gooit enkele stellingen in de groep: 'Duinen zijn gemaakt door de natuur. Helmgras houdt het zand in de duinen vast?' Het verschil in kennis onder de leerlingen is groot. Vijf kinderen weten te vertellen dat duinen worden gevormd door de natuur en dat dijken door mensen zijn gemaakt. Anderen kunnen zich niets voorstellen bij de zee en de waterkeringen. Ondanks dat ze direct aan de kust wonen, zijn ze er nooit geweest. Verrassend veel kinderen weten wel te vertellen dat helm een soort lang gras is dat ervoor zorgt dat het zand niet wegwaait.

"De korrels
lijken wel
edelstenen!"

Naast: Educatiedewerker Diny legt met een poffertjespan het wonen onder de zeespiegel uit.

Onder: De Battle is in volle gang!

Een wereld van zand

“Hoe ver wonen jullie zelf onder zeeniveau? En wat zijn de gevolgen bij een overstroming?” Diny gebruikt de site overstromik.nl. De kinderen zien voorbeelden van hoe in hun eigen omgeving voor een stevige kustverdediging wordt gezorgd. Zand speelt in dit verhaal een belangrijke rol: duinen bestaan uit zand, dijken worden met zand gemaakt, op het strand ligt zand, zandsuppletie, zandkastelen van zand... Ze bekijken het zand onder een stereomicroscop. “De korrels lijken wel edelstenen!”, roept een leerling uit.

Stevig bouwen

Dan krijgen ze te horen hoe ze zelf een sterke dijk kunnen bouwen. Op het strand gaan ze het geleerde in de praktijk brengen. Ze bouwen hun eigen zandkasteel met bijbehorende bescherming. Ze gaan zelf de strijd met het water aan. In 2018 gingen ruim 300 Vlissingse leerlingen in 32 teams die strijd aan tijdens ‘Battle of the Beach’.

Battle

De opdracht is om binnen het vak van 5x5 meter een zo sterk mogelijk zandkasteel te bouwen. De kinderen krijgen allemaal een schep, maar met hun handen werken mag natuurlijk ook. Ze mogen het kasteel versieren met alles wat ze kunnen vinden op het strand (behalve grote stenen). Na een uur stoppen de

kinderen met bouwen en planten ze een vlag op hun kasteel. Daarna komt de vloed en valt de zee de bouwwerken aan. Als de vlag valt, is het over. Het team waarvan het fort het langst blijft staan, wint de trofee! De jury reikt ook prijzen uit voor het team dat het beste samenwerkt en het team met het creatiefste bouwwerk.

Twée dijken en een gracht

Nikita: “Een team van onze school heeft gewonnen. Wij helaas niet, maar we deden lang mee in de strijd. Vooraf hadden we een stappenplan gemaakt, alleen hebben we dat tijdens het bouwen helemaal veranderd. Voor ons kasteel hadden we twee dijken én een gracht. Dat bleek heel handig te zijn om het eerste water op te vangen.” Haar vriendin haakt daarop in: “We hebben het zand uit de gracht gebruikt om ons kasteel sterk te maken. Daarna hebben we er schelpjes op gedaan voor de versiering. Het duurde echt wel lang voordat onze dijken braken. We zeiden ook steeds tegen elkaar dat we het goed deden, zodat we ook door wilden gaan.”

Kom kijken!

Dit jaar is Battle of the Beach op 12 september in Westkapelle. Zet het in de agenda en kom kijken! ■

• bijzonder gevonden

Het is nog een van de laatste Zeeuwse luchtwachttorens. Gebouwd tijdens de Koude Oorlog om het luchtruim af te speuren naar vijandelijke Russische vliegtuigen.

door Linda van Dijke

Luchtwachttoren

“Zeg Theo, wil je geen toren kopen?” Geboren Nieuw-Namenaar Theo van Duyse ziet er wel wat in en koopt ‘m voor € 50,-. “Gewoon voor de leuk.”

In de jaren 50 zijn de spanningen tussen het Oosten en het Westen zodanig toegenomen dat men bang is voor Russische aanvallen vanuit de lucht. Daarom werd het Korps Luchtwachtdienst (KLD) opgericht. Omdat radarapparatuur vliegtuigen onder de 900 meter niet kon opsporen, was menselijk gehoor en zicht nodig om vanaf zo’n toren het luchtruim af te speuren. Deze toren is gebouwd in 1953 en was onderdeel van een driehoek van torens in Kloosterzande en Koewacht. Theo: “Ze stonden op 16 kilometer afstand van elkaar omdat de gehoorafstand 8 kilometer is.” De torens werden gebouwd in raatbouw. Het prefab-systeem was licht en zorgde ervoor dat de torens snel en goedkoop gebouwd konden worden.

Omdat er niet genoeg militairen waren, werden burgers opgeleid. Ze leerden motorgeluiden en vliegtuigsilhouetten om zo vriend van vijand te kunnen onderscheiden. Verdachte situaties konden direct doorgebeld worden naar het regionale commandocentrum in Breda. De vrijwilligers oefenden zo’n 100 tot 300 uur per jaar. Gelukkig is het bij oefenen gebleven... ■

Spuut elf

Marco Berkey (47),
opzichter Wegen

De Japanse duizendknoop is een exoot, een plant die niet thuishoort in Nederland. Ooit ingevoerd als tuinplant uit Japan, nu een zorgenkindje. Bestrijding is iets van de lange adem. Marco test verschillende methodes.

“De Japanse duizendknoop heeft wortels van zo’n drie meter diep en heeft een enorme groeikracht. Het verdringt andere planten, maar het grootste probleem is de schade die het kan aanrichten aan asfalt of funderingen. Het heeft maar een klein gaatje nodig en groeit er dwars doorheen.”

“Hier op Tholen heb ik drie locaties in een wegberm die we actief bestrijden. Maaien is geen optie

want dan wordt het verspreid via de maaimachine. Nu stip ik de bladeren aan met glyfosaat, dat lijkt tot nu toe het meest effectief. In september doen we dat nog een keer. Het spuiten is een uitzondering op ons beleid. Spuiten doen we alleen voor bestrijding van de Reuzenberenklauw en de Japanse duizendknoop.”

“Daarnaast proberen we op andere plaatsen de duizendknoop met heet

water uit te putten of de wortels uit te graven. Afdekken met zeil is ook nog een mogelijkheid, dat heeft Staatsbosbeheer hier vorig jaar gedaan, vandaar dat dode hout. Al met al is het nu beheersbaar geworden. Ik denk dat er zo’n 80% minder duizendknoop staat dan een paar jaar geleden.”

www.scheldestromen.nl/japanseduizendknoop ■